

Den samlede vurdering er, at bogen indeholder megen nyttig information om forskellige landes kommunale systemer. Så må de komparative lærer drages en anden gang.

Jens Blom-Hansen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Paul Hainsworth (ed.), *The Politics of the Extreme Right: From the Margins to the Mainstream*, London og New York: Pinter, 2000, £15.99.

I løbet af de sidste ti-tyve år har det yderste højre fået en varig plads i partisystemerne i en række europæiske lande: Frankrig, Østrig, Italien, Belgien, Danmark, Norge. I andre lande finder man på samme plads småpartier med meget svingende succes; det gælder for eksempel Tyskland, hvis udvikling alle følger med stor opmærksomhed. For det tredje er der lande, hvor ekstreme højrepartier indtil videre kun har haft fiasko: England og Holland. Og som en fjerde kategori kan man tage nogle af de postkommunistiske lande, hvor nationalistiske og populistiske partier nu spiller en iøjnefaldende rolle: Serbien, Rusland og Rumænien.

Det var 12 lande i alt, og Hainsworths antologi indeholder et kapitel om hvert af dem, bortset fra at Danmark og Norge behandles sammen (i et fælles kapitel af Jørgen Goul Andersen og Tor Bjørklund); til gengæld behandles USA's mangfoldighed af højreradikale bevægelser i et slutkapitel. Bogen kommer altså langt omkring og dækker sit emne godt. Den er fortrinlig at have stående på reolen for enhver, der vil ajourføre sin viden om disse partiers udvikling, politik, vælgerbasis, op- og nedture ved valgene, samt forfatterens vurdering af årsagerne her til.

Nogle af forfatterne er også inde på komparative spørgsmål, som for eksempel hvorfor højreradikalismen kan få succes i Belgien (Vlaams Blok), når den ikke kan i Holland. Men de eneste, der lægger et komparativt perspektiv til grund for deres bidrag, er Goul Andersen og Bjørklund. Det ville have været interessant, hvis flere forfattere havde samarbejdet på denne måde. Flere af de øvrige kapitler lider også under, at forfatterne ikke har fundet det umagen værd at konsultere vælgerundersøgelserne eller de komparative interviewundersøgelser, der ellers i så rigt mål er blevet tilgængelige netop inden for de seneste femten år. I det mindste når sådanne partier når op på 15-20 procent af stemmerne ved et parlamentsvalg, skulle man synes, det var både overkommeligt og væsentligt at fremskaffe nogle data om partiets vælgerbasis, de udslagsgivende *issues* og lignende. Hvilken betydning har for eksempel fremmedhad og indvandrerspørgsmål for valget af et højreradikalt parti i de forskellige lande? Det må man gå til andre kilder for at få belyst. Faktisk er der nogle af forfatterne, der kun sjældent kommer på den tanke, at partier jo også har vælgere. Tom Gallaghers kapitel om Italien er for eksempel en fortrinlig historisk redegørelse for Alleanza Nazionale

Den samlede vurdering er, at bogen indeholder megen nyttig information om forskellige landes kommunale systemer. Så må de komparative lærer drages en anden gang.

Jens Blom-Hansen
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet

Paul Hainsworth (ed.), *The Politics of the Extreme Right: From the Margins to the Mainstream*, London og New York: Pinter, 2000, £15.99.

I løbet af de sidste ti-tyve år har det yderste højre fået en varig plads i partisystemerne i en række europæiske lande: Frankrig, Østrig, Italien, Belgien, Danmark, Norge. I andre lande finder man på samme plads småpartier med meget svingende succes; det gælder for eksempel Tyskland, hvis udvikling alle følger med stor opmærksomhed. For det tredje er der lande, hvor ekstreme højrepartier indtil videre kun har haft fiasko: England og Holland. Og som en fjerde kategori kan man tage nogle af de postkommunistiske lande, hvor nationalistiske og populistiske partier nu spiller en iøjnefaldende rolle: Serbien, Rusland og Rumænien.

Det var 12 lande i alt, og Hainsworths antologi indeholder et kapitel om hvert af dem, bortset fra at Danmark og Norge behandles sammen (i et fælles kapitel af Jørgen Goul Andersen og Tor Bjørklund); til gengæld behandles USA's mangfoldighed af højreradikale bevægelser i et slutkapitel. Bogen kommer altså langt omkring og dækker sit emne godt. Den er fortrinlig at have stående på reolen for enhver, der vil ajourføre sin viden om disse partiers udvikling, politik, vælgerbasis, op- og nedture ved valgene, samt forfatterens vurdering af årsagerne her til.

Nogle af forfatterne er også inde på komparative spørgsmål, som for eksempel hvorfor højreradikalismen kan få succes i Belgien (Vlaams Blok), når den ikke kan i Holland. Men de eneste, der lægger et komparativt perspektiv til grund for deres bidrag, er Goul Andersen og Bjørklund. Det ville have været interessant, hvis flere forfattere havde samarbejdet på denne måde. Flere af de øvrige kapitler lider også under, at forfatterne ikke har fundet det umagen værd at konsultere vælgerundersøgelserne eller de komparative interviewundersøgelser, der ellers i så rigt mål er blevet tilgængelige netop inden for de seneste femten år. I det mindste når sådanne partier når op på 15-20 procent af stemmerne ved et parlamentsvalg, skulle man synes, det var både overkommeligt og væsentligt at fremskaffe nogle data om partiets vælgerbasis, de udslagsgivende *issues* og lignende. Hvilken betydning har for eksempel fremmedhad og indvandrerspørgsmål for valget af et højreradikalt parti i de forskellige lande? Det må man gå til andre kilder for at få belyst. Faktisk er der nogle af forfatterne, der kun sjældent kommer på den tanke, at partier jo også har vælgere. Tom Gallaghers kapitel om Italien er for eksempel en fortrinlig historisk redegørelse for Alleanza Nazionale

og dets forgængere, samt for det taktiske spil mellem Fini og hans konkurrenter Berlusconi (Forza Italia) og Bossi (Lega Nord). Men ikke en eneste oversigts-tabel røber, hvordan det gik disse partier ved valgene.

Derimod er det svært at bebrejde forfatterne, at de ikke har kunnet bestemme sig for en præcis definition af højreradikalismen, et problem der tynger redaktøren meget i det indledende kapitel. De forskellige højreradikale partiers programmer varierer betydeligt i henseende til, hvilke værdier og politiske mål de fremfører. Den nationale kontekst og den forhåndenværende parlamentariske situation og somme tider den enkelte partileders personlige idiosynkrasier medfører, at nogle af partierne rummer elementer af antisemitisme, andre ikke; at nogle, men ikke andre, slår på religiøse eller moralske strenge; at nogle ivrigt går ind for økonomisk liberalisme, mens andre giver udtryk for en korporatistisk tankegang, osv. Det gælder jo endda inden for det enkelte land, at højrefløjen skifter politiske mål og angrebepunkter alt efter folkestemningen. I Danmark var den i 1970'erne imod velfærdsstaten, i 1980'erne gik den imod indvandring, men ind for EU, og i 1990'erne er den gået imod EU, men ind for at bevare velfærden.

Et gennemgående træk ved højreradikalismen synes at være en populisme, der går ind for direkte og dramatiske løsninger på komplicerede problemer. Måske er det simpelthen her, vi skal søge den mest generelle forklaring på disse partiers succes i de senere år. Overgangen til et postindustrielt og multikulturelt samfund rummer et nyt sæt af problemer, hvis konsekvenser ingen kan overskue. Den skaber nye grupper af vindere og tabere. De lavt uddannede og be-trængte sociale lag har ikke megen forståelse for de løsninger, de professionelle politikere og eksperter kommer med - navnlig ikke hvis det bagefter viser sig, at løsningen ikke virker. I stedet henholder disse lag sig til de gode gamle løsninger, fra før verden gik af lave. Det der skal til for at få et parti ud af det, er en leder, der kan formulere denne tankegang som en "ny" politik i et slagkraftigt sprog, som alle kan forstå.

Man kan da også notere sig, hvis man foretager sin egen lille komparative undersøgelse af bogens kapitler, at de fleste af forfatterne er inde på denne tanke. Hainsworth er det også i sin indledning (p. 14):

"(I)migration, nation, security, unemployment, culture, anti-communism, globalization, Europe, corruption, moral questions, identity, and so on. On these issues the mainstream and establishment forces are deemed to have failed 'the people', and the extreme right often purports to offer 'new' and allegedly straight-forward alternative politics."

Dette kan stå både som bogens hypotese og den konklusion, man kan drage af de forskellige bidrag. Det man kunne ønske var, at hypotesen blev *researchet* mere systematisk bogen igennem.

Ole Borre
Institut for Statskundskab
Aarhus Universitet